

РЕШЕНИЕ

№ 99

гр. София 17.09.2018 година

В ИМЕТО НА НАРОДА

Върховният касационен съд, Четвърто гражданско отделение, в публичното заседание на 04.04.2018 (четвърти април две хиляди и осемнадесета) година в състав:

Председател: Борислав Белазелков

Членове: Борис Илиев

Димитър Димитров

при участието на секретаря РАЙНА ПЕНКОВА, като разгледа докладваното от съдията ДИМИТЪР ДИМИТРОВ, гражданско дело № 1010 по описа за 2017 година, за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 290 от ГПК и е образувано по повод на касационна жалба с вх. № 4421/16.11.2016 година, подадена от Ф. Т. Я., срещу решение № 461/10.10.2016 година на Окръжен съд Смолян, постановено по гр. д. № 248/2016 година.

С обжалваното решение съставът на Окръжен съд Смолян е потвърдил първоинстанционното решение № 188/11.05.2016 година на Районен съд Смолян, постановено по гр. д. № 1044/2015 година.

С това решение, на основание чл. 135, ал. 1 от ЗЗД, са обявен за недействителен по отношение на Д. Н. Г. договорът за покупко-продажба на недвижим имот, сключен между Т. Т. Я., в качеството му на продавач и Ф. Т. Я., в качеството му на купувач, обективиран в нотариален акт № **, том *, рег. № ***, дело № 36/2011 година на Н. К.-нотариус с район на действие района на Районен съд Смолян, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара за 1/2 идеална част от описания в акта имот, която е била собственост на продавача. В подадената от Ф. Т. Я. касационната жалба се излагат доводи за това, че обжалваното решение е постановено в нарушение на материалния закон, при съществени нарушения на съдопроизводствените правила и е необосновано. Поискано е същото да бъде отменено и вместо него да бъде постановено друго, с което предявеният срещу него и Т. Т. Я. от Д. Н. Г. иск с правно основание чл. 135, ал. 1 от ЗЗД да бъде отхвърлен.

Ответникът по касационната жалба Д. Н. Г. е подал отговор на същата с вх. № 48/05.01.2017 година, с който е изразил становище, че не са налице основания за допускане на касационно обжалване на решение № 461/10.10.2016 година на Окръжен съд Смолян, постановено по гр. д. № 248/2016 година и такова не трябва да бъде допускано, а ако бъде допусната жалбата е оспорена като неоснователна и е поискано оставянето ѝ без уважение като се потвърди атакуваното с нея решение.

Т. Т. Я. не е подал отговор на касационната жалба, както и не е изразил становище по допустимостта и основателността на същата.

Ф. Т. Я. е бил уведомен за обжалваното решение на 17.10.2016 година, а подадената от него касационна жалба е с вх. № 4421/16.11.2016 година. Поради това е спазен предвидения от чл. 283, изр. 1 от ГПК преклузивен срок за обжалване като жалбата отговаря на формалните изисквания на чл. 284 от ГПК. Същата е подадена от надлежна страна, поради което е допустима.

С постановеното по делото определение № 42/23.01.2018 година обжалваното решение е допуснато до касационно обжалване по отношението на правния въпрос за това разполага ли с право на иск по чл. 135 от ЗЗД цесионерът, ако увреждащата сделка или действие е извършено след като е възникнало вземането на първоначалния кредитор-цедент, но преди сключването на договора за прехвърляне на вземането и съобщаването му на длъжника и разполага ли с такова право лице, което е съдлъжник по вземането, но погасява задължението по него не към първоначалния кредитор-цедент, а към цесионера.

С иска по чл. 135 от ЗЗД кредиторът може да иска да бъдат обявени за недействителни по отношение на него действията, с които длъжникът го уврежда. Затова правото на иск по чл. 135 от ЗЗД има вторичен характер, той като може да възникне и да бъде упражнено само при наличието на друго правоотношение между страните. То не може да бъде отделено и да съществува самостоятелно и независимо от основното правоотношение. Целта на този иск е да обяви за относително недействителни по отношение на кредитора действия, с които длъжникът намалява имуществото си или съществено затруднява удовлетворяването на кредиторите си. Чрез него кредиторът може да запази предоставеното му от чл. 133 от ЗЗД общо обезпечение чрез цялото имущество на длъжника, към момента на възникването на вземането. С оглед на това чрез иска по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД кредиторът е защитен срещу увреждащите действия на кредитора, като запазва имуществото на длъжника от намаляване, а наред с това осигурява възможност, при евентуалното му уважаване, да бъдат предприети действия по принудително изпълнение и по отношение на вещи, с които длъжникът се е разпоредил в полза на трети лица. С оглед на това искът по чл. 135 от ЗЗД има характера на обезпечение, което обстоятелство следва и от систематическото му място в глава VII „Обезпечение на вземанията” от общата част на ЗЗД.

Същевременно чл. 99, ал. 2 от ЗЗД предвижда, че при сключване на договор за прехвърляне на вземането това вземане преминава върху новия кредитор с привилегиите, обезпеченията и другите му принадлежности, включително с изтеклите лихви, ако не е уговорено противното. Затова с оглед посочения обезпечителен характер на иска по чл. 135 от ЗЗД и това, че правото на иск по този текст от закона има вторичен характер, ако към момента на прехвърлянето на вземането за цедента вече е било възникнало правото на иск по чл. 135 от ЗЗД, това право преминава към цесионера. В случаите, когато вследствие на извършеното от него изпълнение лице, което е съдлъжник по вземането встъпва в правата на кредитора, това встъпване обхваща и обезпеченията, които са предоставени за това вземане, което включва и възникналото в полза на кредитора право на иск по чл. 135 от ЗЗД.

Предвид изложеното цесионерът разполага с право на иск по чл. 135 от ЗЗД, ако увреждащата сделка или действие е извършено след като е възникнало вземането на първоначалния кредитор-цедент, но преди сключването на договора за прехвърляне на вземането и съобщаването му на длъжника, а с такова право разполага третото лице, което е съдлъжник по вземането, но погасява задължението по него не към първоначалния кредитор-цедент, а към цесионера, в случаите, когато вследствие на извършеното изпълнение встъпва в правата на кредитора по отношение на длъжника.

С оглед на така дадения отговор на правния въпрос, по повод на който е допуснато касационно обжалване Върховният касационен съд, състав на Четвърто отделение приема, че решението на Окръжен съд Смолян е правилно по следните съображения:

От фактическа страна по делото е прието, че на 12.08.2009 година между [фирма] [населено място], в качеството ѝ на кредитор и Т. Т. Я., в качеството му на [фирма] [населено място], като длъжник е бил сключен договор за банков кредит, по който като солидарни длъжници са се задължили С. Ф. Я. и Д. Н. Г.. Самият договор е бил сключен за рефинансиране на задълженията по предходни договори за кредит от 27.01.2009 година и от 28.01.2009 година, като предоставената по него сума е била в размер на 7378.49 €. Тъй като длъжникът не е изпълнявал задълженията си по договора [фирма] [населено място] се е снабдила с изпълнителен лист от 09.12.2010 година, издаден въз основа на заповед за изпълнение № 3201/07.12.2010 година по ч. гр. д. № 1410/2010 година по описа на Районен съд Смолян, като Т. Т. Я., С. Ф. Я. и Д. Н. Г. са осъдени солидарно да заплатят на банката сумата от 7378.49 € просрочена главница по договора за кредит от 12.08.2009 година, сумата от 1049.31 € просрочена редовна лихва за периода от 05.02.2010 година до 07.09.2010 година, сумата от 454.73 € просрочена наказателна лихва за периода от 05.07.2010 година до 30.11.2010 година, сумата от 111.92 € лихва по чл. 9 от договора, ведно със законната лихва върху главницата, считано 01.12.2010 година до окончателното плащане. На 16.10.2014 година [фирма] [населено място] прехвърлило вземането си по договора за кредит на „Е. М.” [населено място], като уведомлението за това е връчено на Д. Н. Г. на 25.02.2015 година. На 26.02.2015 година Д. Н. Г. е направил вноса по договора за кредит в размер на 8000.00 лева, която съгласно сключеното на 26.02.2015 година между него и „Е. М.” [населено място] споразумение, представлявала неговата част от задължението към дружеството по прехвърленото вземане. Впоследствие през май 2015 година между Т. Т. Я., в качеството му на [фирма] [населено място] и Д. Н. Г. е било подписано споразумение, с което Я. е декларирал, че сумата по договора за кредит от 12.08.2009 година е усвоена и ползвана само от него, като се е задължил в тримесечен срок да възстанови на Г., платената от него сума от 8000.00 лева.

С договор за покупко-продажба от 21.03.2011 година, сключен между Т. Т. Я. и съпругата му С. Ф. Я., в качеството им на продавачи и Ф. Т. Я., в качеството му на купувач, обективиран в нотариален акт № **, том *, рег. № ***, дело № 36/2011 година на Н. К.-нотариус с район на действие района на Районен съд Смолян, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара двамата съпрузи са прехвърлили на сина си, правото на собственост върху подробно описания в акта апартамент.

Предвид на така установената фактическа обстановка съставът на Окръжен съд Смолян е приел, че Д. Н. Г. има качеството на кредитор на Т. Т. Я. и със сключения на 21.03.2011 година договор за покупко-продажба се увреждат интересите му. С продажбата се намалявало имуществото на длъжника и съответно намалявала се и възможността на Г. като кредитор да се удовлетвори от това имущество. Според константната практика, всяко отчуждаване на имущество от длъжника увреждало интересите на кредитора и обосновавало иск по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД, независимо дали длъжника имал и друго имущество; а в случая се установявала и значителна задължнялост на длъжника Т. Т. Я., липса на плащания по кредити, включително и обезпечени с ипотека, както и отчуждаване и на друг имот. Тъй като се касаело за възмездна сделка, разпоредбата на чл. 135 ал. 1 изр. 2 от ЗЗД изисквала знание за увреждането и от лицето, с което длъжникът е договарял. По делото нямало спор, че Ф. Т. Я. е син на Т. Т. Я., като от страна на двамата не е била оборена презумпцията за знание за увреждането по чл. 135 ал. 2 от ЗЗД. В тази връзка обстоятелството, че атакуваната сделка била извършена с цел да се предотврати продаден на семейното жилище като ипотекиран имот по необслужван кредит, за което сочел в показанията си свидетелят Г. С. М., не обосновавали извод за липса и на другата

цел-осуetyване възможността Т. Т. Я. като кредитор да се удовлетвори от този имот, което съставлява увреждане на кредитора. Ф. Т. Я. не бил установил липса на знание у него за увреждане на Т. Т. Я., още повече че по делото се установявало, че той живее с родителите си, съвместно в едно домакинство.

Съставът на Окръжен съд Смолян е приел, че основните доводи във въззивната жалба на Ф. Т. Я. се отнасят до твърдението му, че Г. нямал качеството на кредитор по отношение ответника Т. Т. Я. по смисъла на чл. 135 от ЗЗД към момента на сключване на атакуваната сделка. В отговора на исковата молба Я. не бил направил възражение, че с оглед извършеното на 16.10.2014 година прехвърляне на вземане, за която Г. е бил уведомен на 25.02.2014 година, последният не би могъл да упражнява правата на банката като кредитор, тъй като след 16.10.2014 година банката нямала качество на кредитор и в този смисъл за нея не съществувала възможност да предяви иска по чл. 135 от ЗЗД. Въпреки това следвало да се посочи, че извършената прехвърляне на вземането и уведомяването на Г. като длъжник довеждали до знанието на длъжника на кого следва да изпълни задължението си и да плати валидно. Споразумението от май 2015 година между ищеца Т. Т. Я. и Д. Н. Г. било непротивопоставимо на банката заемодател и цесионера, като то уреждало отношенията между страните по него във връзка със задълженията, възникнали от кредита от 12.08.2009 година. В това споразумение Т. Т. Я. правел признание, че още при подписването на договора за кредит той и Г. са уговорили помежду си и са били наясно, че солидарният длъжник не носи отговорност към банката за връщане на кредита и всички заплатени от солидарния длъжник суми ще му бъдат възстановени от кредитополучателя. Другото основно възражение било свързано с момента, от който възниква вземането на Д. Н. Г. към Т. Т. Я. Било установено, че Г. е заплатил сумата от 8000.00 лева на „Е. М.“ [населено място] на 26.02.2015 година, а атакувания договор е сключен на 21.03.2011 година., поради което се твърдяло, че към момента на сключването му Г. не е имал качеството на кредитор на Т. Т. Я. Това възражение обаче било неоснователно. Заплатилият дълг можел да оспори увреждащото го действие при същите условия, при които е могъл и увредения, вече удовлетворен кредитор, в чийто права встъпвал. Поради това той се считал кредитор от възникването на главния дълг. Главният дълг бил възникнал преди увреждащата сделка, поради което били налице предпоставките на чл. 135 ал. 1 от ЗЗД. Д. Н. Г. притежавал качеството на кредитор още към момента на сключване на договора за банков кредит-12.08.2009 година–от тази дата банката кредитор можела да претендира плащане както от кредитополучателя Т. Т. Я., така и от солидарните длъжници, един, от които е Г., който бил погасил задължението на Т. Т. Я. до размера на сумата от 8 000.00 лева въз основа на издадения в полза на банката изпълнителен лист, като плащал чужд дълг-този на Т. Т. Я.. Вземането по договора за банков кредит възниквало от момента на усвояването му и от този момент както банката, така и Д. Н. Г. имали качеството на кредитор спрямо Т. Т. Я..

С оглед на горното обжалваното решение на Окръжен съд Смолян е правилно и като такова трябва да бъде потвърдено. Правилно въззивният съд е прел, че със сключването на договора за кредит от 12.08.2009 година между [фирма] [населено място], в качеството ѝ на кредитор и Т. Т. Я., в качеството му на [фирма] [населено място] банката е кредитор на Т. Т. Я.. Последващото сключване на договора за покупко-продажба от 21.03.2011 година, между Т. Т. Я. и съпругата му С. Ф. Я., в качеството им на продавачи и Ф. Т. Я., в качеството му на купувач, обективиран в нотариален акт № **, том *, рег. № ***, дело № 36/2011 година на Н. К.-нотариус с район на действие района на Районен съд Смолян, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара уврежда банката, тъй като я лишава от общото обезпечение по чл. 133 от ЗЗД, до размера на притежаваната от длъжника 1/2 идеална част от имота, предмет на продажбата. С оглед на това за [фирма] [населено място] е възникнала правната възможност да предяви иск по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД за обявяване на договора за покупко-продажба за

относително недействителен до размера на притежаваната от Т. Т. Я. 1/2 идеална част от имота. След сключването на договора от 16.10.2014 година за прехвърляне на вземането между [фирма] [населено място] и „Е. М.“ [населено място] това право е преминало и е могло да бъде упражнено от цесионера. Д. Н. Г. е имал качеството на солидарен длъжник по договора за кредит от 12.08.2009 година и в качеството си на такъв е заплатил на „Е. М.“ [населено място] сумата от 8000.00 лева. Той е имал интерес от извършването на това плащане, тъй като с него е погасявал задълженията си по договора за кредит. Същевременно по делото е установено, че реален длъжник по договора за кредит е бил само Т. Т. Я., а поемането на солидарното задължение от страна на Д. Н. Г. е имало обезпечителен характер. Поради това с извършването на плащането Г. е встъпил в правата на кредитора по договора за кредит, включително и по съществуващите по отношение на него обезпечения. Затова той е могъл да предяви иска по чл. 135, ал. 1 от ЗЗД за обявяване на относителната недействителност на договора за покупко-продажба от 21.03.2011 година, сключен между Т. Т. Я. и съпругата му С. Ф. Я., в качеството им на продавачи и Ф. Т. Я., в качеството му на купувач, обективиран в нотариален акт № **, том *, рег. № ***, дело № 36/2011 година на Н. К.-нотариус с район на действие района на Районен съд Смолян, вписана под № *** в регистъра на Нотариалната камара, до размера на притежаваната от Т. Т. Я. идеална част от имота.

Също така правилно е прието от състава на Окръжен съд Смолян, че са налице предпоставките за уважаването на така предявения иск. От една длъжникът е знаел увреждането на кредитора, доколкото сам е сключил договора за кредит с банката, а наред с това договорът за покупко-продажба е сключен след като банката, поради неизпълнение на задълженията от страна на Т. Т. Я. се е снабдила с изпълнителен лист от 09.12.2010 година, издаден въз основа на заповед за изпълнение № 3201/07.12.2010 година по ч. гр. д. № 1410/2010 година по описа на Районен съд Смолян. От друга страна, тъй като договорът за покупко-продажба е възмезден, то по силата на чл. 135, ал. 1, изр. 2 от ЗЗД, насрещната страна-купувачът също трябва да е знаел за увреждането. В случая, тъй като купувачът Ф. Т. Я. е син на Т. Т. Я., това знание се предполага по силата на 135, ал. 2 от ЗЗД, като по делото не са събрани доказателства от които да бъде направен извод, че посочената презумпция е оборена.

С оглед на изложеното обжалваното решение № 461/10.10.2016 година на Окръжен съд Смолян, постановено по гр. д. № 248/2016 година е правилно и законосъобразно и като такова следва да бъде потвърдено, а с оглед на изхода на спора Ф. Т. Я. ще трябва да заплати на Д. Н. Г. сумата от 750.00 лева направени разноски за адвокатско вознаграждение за касационното производство.

По изложените съображения Върховният касационен съд, състав на Четвърто отделение

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение № 461/10.10.2016 година на Окръжен съд Смолян, постановено по гр. д. № 248/2016 година.

ОСЪЖДА Ф. Т. Я. от [населено място], [улица], с Е. [ЕГН] да заплати на Д. Н. Г. от [населено място], [улица], с Е. [ЕГН] и служебен адрес [населено място], [улица], чрез адвокат С. Н.-С. сумата от 750.00 лева направени разноски за адвокатско вознаграждение за касационното производство.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

Председател:

Членове: 1. 2.